

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 257. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius04val-shoot-idm140034109287760/facsimile.pdf> (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

mer Gud oss nu tilforn/ giffuer oss nock som tilfende/ met den
 gruselige torden oc liumild/ i dette aars begyndelse/ met saa
 mange forfæckelige tegn/ som er skeet mange tilhobe i denne
 tid/ huad hand vil gøre met oss/ oc huad hand haffuer sæt sig
 faar/ men det bliffuer der hof/ som Christus sagde/ non cog- 5
 nouerunt/ donec venisset diluuium/ et sustuliffet vniversos/
 mand vilde icke bekende sig/ ey helder legge det paa herte/
 indtil Vandfloden kom oc tog dem alle bort/ men vil mand
 end nu falde || Gud i hanss riss/ saa er det høy tid/ at Øffrig- 10
 heden begynder veldelige at straffe saadan bespaattelse/
 før Gud selff ophøyer sit Suerd oc sit riss/ oc
 forderffuer baade Syrden oc
 Saaerne.

III.

At samme Guds bespaattelse/ er en 15
 Synd/ mod den hellige Daab/ och huad den mercker/ och at
 alle Guds bespaattere/ bliffue menedere mod Gud/ om
 det løffte och tilsaun som skede i Daaben.

LIge som den hellige Paulus Roma: 1. 2. oc 3. Cap: 20
 giffuer tilfende met mange ord/ oc Dauid beuifer oc 20
 saadant Psal: 51. Saa giffuer leyligheden sig met oss 25
 alle/ som wi ere fødte aff Eød oc blod/ at wi kunde icke vdsige
 Guds Loff oc priss/ met vor mund oc tunge/ men wi ere met
 vort herte/ tancker/ sind oc hu/ ia oc saa met alle Lemmer
 affuende fra Gud/ vndfangne oc fødte i synd oc leffue aldelis 25
 der vdi/ at vden ved Daaben er aldelis inted gaat vdi vort
 Eød/ at Gud haffuer icke mere aff oss end Siendskab/ forsmæ-
 delse/ alt vedermod/ oc wi haffue behaglighed/ løst oc vilie til
 alt det huad Gud er emod/ men der wi vaare saa aldelis af-
 faldne oc affdøde fra Gud/ gaff hand sig til oss vdi hans kære 30
 Søn/ oc i hannem anammede vor elendighed til sig/ oc haffuer
 gjort oss leffuende igen ved den gensødsel i Daaben/ at wi
 skulle nu leffue som ny Creatur/ oc tiene hannem al vor liffs

tid i hellighed/ oc retferdighed/ oc loffue oc prise hans Gud-
 40 dommelige naffn/ || som wi haffue tilforn bandet oc vanæret
 det samme/ derfaare effterdi vor tunge er fornyet oc oplat/
 til hans loff och priis/ oc hand haffuer vdsst offuer oss saa
 5 mangfoldige oc saa rige velgerninger/ i sin kære Søn/ da
 haffue wi mere end stor aarsage til at sticke vort leffnit i saa
 maade/ at Gud fand bekomme sin loff oc ære igen aff oss/ at
 wi icke mere skulde leffue i Synd/ men i retferdighed.

Men at wi ville saa holde oss emod Gud/ som nysøde
 10 Christne/ forbinde oc forplicte wi oss vdi Daaben saadant at
 gøre/ loffue oc tilfige Gud/ at wi ville modstaa/ dræbe oc
 døde den gamle Adam oc nu fremdelis leffue effter Guds vilie
 i alle maade.

Men effterdi leyligheden sig saa begiffuer/ effter Daaben
 15 oc gensødelisen/ met Christne oc Guds Selgen/ Suorfaar kunde
 wi det anderlunde holde oc acte end hine genstridige Guds
 Bespaattere/ ere Menedere som frimodelige sønderbryde al
 forbund oc Contract oc ere affskyldte fra Gud/ Suorfaare den
 1 Pet: 3 hellige Petrus vel affmaler dem/ er oc end deris rette hoffarig/
 20 der som hand holder oc acter saadanne Guds bespaattere/ oc
 deris lige/ lige som it Suin/ der haffuer thoit sig/ oc velter
 oc søler sig straf der effter/ i den neste pudz och skarn/ och
 gør sig skionere end hun vaar tilforn/ huilcke hand oc saa
 ligner ved Sunde/ som sluge straf det i dem igen/ som de
 25 haffue tilforn giffuit aff sig/ at det sidste bliffuer verre met
 saadanne end det første/ oc det haffde været dem bedre at de
 haffde icke faait sandhed at vide/ thi det gaar icke anderledis
 til met saadanne faalck/ end som vor Herre Christus siger/
 Math: 12 Naar den wrene Mand er vdsaren aff Mennisken/
 30 da vandrer hand hen igennem tørre Steder/ søger effter rolig-
 5 1 r hed/ oc finder den || icke/ da siger hand dog/ Jeg vil vende
 om igen til mit huff/ som ieg gick vdaff/ naar hand kommer
 da finder hand det ledigt/ feyt oc prydet/ saa gaar hand hen
 oc tager siu andre Mander til sig som ere verre en hand selfue/
 35 naar de komme der ind/ bo de der/ oc bliffuer det verre met
 det Menniske der effter/ end det vaar tilforn/ Jeg siger det

icke gerne/ men ieg haffuer al forstor forig/ at det er mere end
 sant/ i gerningen/ oc mere end gaat gør/ at saadan forferdelig
 wlycke/ huor om Christus taler/ vederfari de Guds bespaat-
 tere i besynderlighed/ effterdi gerningen saadant beuifer. Thi
 ieg fand icke finde hoff mig/ at den hellig Mand boer i saadant 5
 it hierte/ huor aff saadanne forfreckelige Guds bespaattelser
 fare vd i hobetal/ och det altid i det tredie eller sterde ord/
 vden blyfel oc vden al betendelse/ men er den hellig Mand icke
 hoff saadanne grufelige Guds bespaattere/ saa følger det io
 effter oc beslutter sig selff/ huad for en Mand der haffuer vent 10
 sig ind til dem atter igen effter gensødselen/ det beuifer ocsaa
 fructen i sig selff/ som er saadan forfreckelig Guds bespaat-
 telse/ at der er end nu siu andre Mander inddrygt met/ at det
 sidste met dem er bleffuit verre end det første/ thi som ieg
 haffuer tilforn strax i begyndelsen giffuit tilfende och som huer 15
 mand er bitterligt/ effterdi at saadan Guds bespaattelse er icke
 vorden hørt til forn som før end Euangelium er op kommet
 igen oc bliffuer icke end nu denne dag hørt i nogit Land/ end
 som lige der/ huor det hellige Euangelium prædickis/ vil ieg
 icke beslutte/ men ieg befrøcter mig gandske saare/ at saadan 20
 Guds bespaattelse/ er en viss tilfende giffuelse och exempel til
 den So oc Sund/ der Petrus omtaler/ om de faalck/ huilcke
 Christus omtaler/ met huilcke det bliffuer verre end tilforn/ ||
 ia det maa rettelige hede at det bliffuer siu gange verre end 25
 det vaar tilforn. Thi huo tilforn bandede effter gammel van-
 brug/ met fallindiffuel/ en sterredross/ paacker och andet/ hand
 gør det nu siu gange halffierdesinds tiuffe gange verre/ met
 vor Herris Christi pine/ død/ vunder oc martyr/ men saadan
 en wren Mands tale/ fand icke vel elders fremkomme/ end aff
 it wrent/ och paa ny siu gange verre wrent giort hierte/ men 30
 ieg sønker oc beder aff hiertet at huilcke/ som icke ere forstoc-
 fede oc haardnackede vdi den grufelige Guds bespaattelse/ de
 vilde saadant betencke oc rette sig/ før end at naadzens dør
 bliffuer luct i laas.

Men huad der rører Vffrighed paa/ som i denne tid er 35
 kaldet til regiment/ oc hører saadanne skendige laster (met

Suæren oc Banden) oc seer at det voper/ oc i mer oc mer
 stiger op at/ oc der til dog alligeuel ingen lade sig finde/ der
 vil komme sit Embede oc kald ihu/ tage Suerd i haand/ oc
 met vold oc alder høyste straff styre saadan gruselige oc
 5 skendige last/ som er icke saa hørt fra Verdsens begyndelse/
 vil ieg sette dem aleniste faare det at betencke oc betracte/
 huad for Synd den Guds bespaattelse bleff actet i det gamle
 Testamente/ oc huor hart de bleffue straffede.

Den tid det drog sig først til Leuit: 24. Cap. at en Israe-
 10 liter Kiffuedis/ met en anden vdi Græken i Paulun/ oc bandede
 met Guds naffn/ hand bleff strax oc hastelige tagen til fange/
 oc førd faar Mose/ men der Mose icke end viste met huad
 martyr eller pine saadan en synd skulde straffis/ lod hand
 hannem indlede i fengzelit oc vel foruares/ ind til hand sick
 § 2r 15 at vide/ aff Serren/ huad straff || hand skulde legge hannem
 paa/ der gaff Gud saadan besked oc suar/ at hand skulde føre
 saadanne Skendere vden faar Leyren/ oc alle de faalck som
 haffde hørt saadan skenden oc banden aff hannem/ de skulde
 legge deris Saand paa hans hoffued/ oc al faalckit/ skulde
 20 stene hannem ihiel.

Oc fra den tid gaff Gud Mose befalning/ at forkynde faar
 det gandske faalck/ at huert Menniske/ være i huad Stat hand
 fands i/ der som hand faldt i saadan en Synd/ skulde hand
 være skyldig til Døden/ oc aff den gandske Menighed stenis
 25 ihiel.

Effterdi nu at Mose actede den Synd/ om Guds bespaat-
 telse/ saa stor oc saa høy/ at hand viste icke met huad pine
 samme Synd kunde nock straffis/ oc besøgte Serren selff der
 om/ oc spurde hannem om raad/ at hand icke skulde gaa aff
 30 met for liden straff/ och Gud lagde oc en haard straff paa
 samme skenden oc banden/ som vaar Stenelse/ oc befalede
 aluorlige at saa fremdelis skulde holdis/ nu er io det vist/ at
 den Guds bespaattelse vaar efon Barneleg/ vden al tuil/
 emod denne neruærendis forstreckelig Skenden oc Banden/
 35 huad faar it suart regenskab/ skulle da vore Øffrighed gøre
 Gud paa Dommedag/ fordi/ at den Guds Bespaattelse/ som

er opstiget paa det alder høyeste/ bliffuer aldels inted straffit/
 oc denne wlycke følger ocsaa videre der aff/ effterdi samme
 Synd bliffuer icke straffet/ at mand och regner hende icke for
 synd at være/ men hun er worden mere til en dygd/ som staaer
 en vel/ voper oc stiger op/ ved saadan efterladenhed/ saa høyt 5
 oc saa gruselige/ at det er icke mueligt/ at Gud fand saa lenger
 see igennem fingre/ med mindre end hand slar || der i/ met § 20
 Messuen/ inden en stacket tid vdi hans store vrede oc hastig-
 hed/ oc Fæster Sørster/ Konger/ Herret/ Land och faalck vdi
 en hob/ och redder oc frier saa sin ære. 10

Matth: 26 Cap: Der som Presthøffdingen/ formaner och Matth: 26
 besuer vor Herre Christum/ ved den høyeste Led/ som er/ ved
 den leffuendis Gud/ at hand skulde sige det fri her vd/ om
 hand er Christus Guds Søn/ och Herren suarede der til oc
 sagde/ det siger du/ ieg er ocsaa/ da reff Presthøffdingen sine 15
 Klæder i sønder/ gaff ocsaa den aarsag tilkende/ huorfaar hand
 gjorde det och sagde/ hand talede Guds bespaattelse/ och der
 paa gaff och det gandske Raad denne dom/ at hand skulde
 visselige dø/ men saadan en brug oc exempel met Klædernes
 sønder riffuelse/ offuer denne synd/ haffue de vden tuil holdet 20
 aff gamel tid oc giffuit der met at forstaa/ at samme bespaat-
 telse skulde/ som en besynderlig Synd/ vden al metlidelse/
 straffis i stor nidkerhed oc hastighed.

Men effterdi/ at al aluorlighed er nu vdslyct/ at mand
 fand icke spørre eller mercke nogen nidkerhed hoss Øffrigheden 25
 offuer saadan Guds bespaattelse/ som icke er hørt fra Verds-
 sens begyndelse/ kunde wi see/ høre oc tage paa Guds store
 barmhiertighed/ som gaar faar hans vrede/ huor faderlige
 hand paaminder oc opuecker Øffrigheden/ at de skulle gribe
 til straff oc til Suerd/ vdi de store och mangfoldige vnderlige 30
 tege/ som i det Aar 1556. fra første haffue dragit sig til/ men
 effterdi/ at Øffrigheden er saa hart forblindet/ met efterladen-
 hed och forsømmelighed/ at de icke ville lade sig beuege til straff
 i nogen maade/ see wi der hoss/ huorlunde/ at Gud haffuer
 skicket Tørcken vdi grensen her ner hoss/ och vil selffue hiem- || 35
 søge oc straffe de ypperste saa vel som de ringeste/ men der § 31

som det skeer/ da maa wi tage det for gaat oc icke bliffue
 vrede der offuet/ wi vilde icke haaffue det anderlunde/ men der
 forinden ville wi legge oss op mod samme riss/ som hine Børn
 der ingen fand faa raad met/ saa at wi gøre en hob saadanne
 5 gruselige Guds bespaattere hen vdi strid/ och hente dem til-
 sammen aff alle hørner til nøduerie/ saa at huo der fand
 Bände paa det alderslemmiste/ hand skal være gverst/ Item
 Søffuizmand/ Jemnickedreger oc annamis til andre Embede
 i frig oc Harloff/ och ville wi gøre i den maade lige som mand
 10 læss i Historier om de Huner/ som met stor Herre mact opreyfte
 nogle hundrede tusinde sterck oc iemmerlige forderffuede och
 ødelagde fast den største part vdaff den gandske Europa/ men
 der de vaare faar huer mand grumme til at see/ och faald
 maatte oc fly for dem/ naar de bleffue deris vstikkelighed var/
 15 da vdskaare de oc haædede dem i selfsue deris ansigt/ lige som
 det skeer nu met mange som gruselige oc flemmelige stikker
 dem i klæder oc i ansigt/ lige saa ville wi sticke saadanne for-
 streckelige faald och Guds bespaattere mod Tyrcken/ de som
 kunde driffue hannem paa fluct foruden Bøffer oc mands
 20 krafft/ aleniste met deris flemme hoser oc forstreckelig Guds
 bespaattelse/ och der met iage hannem tilbage igen til Con-
 stantinopel/ der som det bekommer oss icke anderlunde/ end
 som det bekommer en Hund der æder græss/ och gaar
 faar sig som Bønder drage Speyser/ der
 25 wi dog stittelige ville bede for. ||

V.

330
 At den Guds bespaattelse (met Sværen
 oc Bänden) er en Synd mod det Høyuerdige/ vor Herris
 Jesu Christi Legoms och blods
 30 Sacrament.

DEn tid der vor Herre Christus/ vor genløfere oc
 saliggørere/ lige den samme tid/ hand tog sig vor
 genløfelses oc saligheds gerning forhender/ ved
 hans død oc pine/ gjorde hand tilforn sit Testament oc sidste